

BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics

"les quatre barres"

ANY 1986 NÚM 29

CONGRÉS IN
TERNACIONAL DE LA
LLENGUA
CATALANA
MCMVI

86

BUTLLETÍ
DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL CATALANA
ALS PAÏSOS NÒRDICS
LES QUATRE BARRES

Publicació (Tidskrift)	:	ISSN 0349-6120
Editor (Utgivare)	:	Les Quatre Barres Humlegårdsgatan 17 2tr ög 114 46 Stockholm Suècia
Compte Corrent Postal (Postgirokonto)	:	970916-3 Stockholm
Editor responsable (Ansvarig utgivare)	:	Ramon Cavaller
Cap de redacció (Redaktör)	:	Ramon Bohigas
Maqueta (lay-out)	:	Jordi Bota
Impressió (Tryckning)	:	Trycksam AB, Gävle
Subscripció anual (4 números)	:	Països Nòrdics, 40 corones altres països, 50 corones
Årsprenumeration (4 nummer)	:	Norden, 40 kronor andra länder, 50 kronor
Quota socis de Les Quatre Barres	:	85 corones (Butlletí inclòs)
Medlemsavgift föreningen Les Quatre Barres	:	85 kronor (med Butlletí)

oooo000oooo

SUMARI 1/1986 - Núm./nr 29, any IX (årgång 9)

Editorial	3
Correu	5
Notícies	8
Nyheter	10
Kulturella nyheter från de Katalanska Länderna	11
Llibres	17
Artistes catalans: Mercè Fabregat	18
Viatge a Madeira	20
Början till en språklig normalisering i Katalonien ..	23
Converses baleàriques	33
Retalls	35

Portada: Logotip del II Congrès Internacional de la Llengua Catalana

---

EDITORIAL

Comença el 30 d'abril i acaba el 11 de maig. Ens referim al II Congrès Internacional de la Llengua Catalana que se celebra ara als Països Catalans, a l'Alguer i a la zona de parla catalana de l'Aragó.

Una qüestió interessant és considerar quin significat té el congrés per a nosaltres que vivim a Suècia.

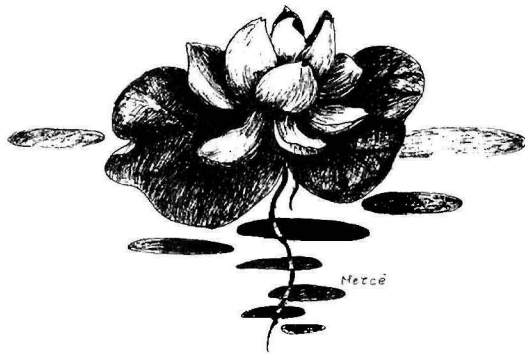
L'objectiu del congrés és consolidar l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits socials. Com podriem des de Suècia col.laborar amb aquest objectiu? Entre catalans, per començar, tots hauriem d'escriure sempre en català, encara que sigui malament. Una altra qüestió són els nostres noms. Quants són els Peres, Joans, Jordis, Joseps, etc., que en el paperam que envien a les autoritats sueques encara es diuen "Pedro", "Juan", "Jorge", etc., en castellà (que, ben mirat, fins i tot és més absurd que fer-se dir aquí "Peter", "John", "Jörgen", etc.). No és ja hora que ens desampelleguem de les humiliacions a la nostra llengua de l'època del franquisme?

Tampoc seria sobrer tenir el costum de donar sempre una contesta clara i sense embuts de quina és la nostra terra d'origen quan ens ho preguntin. És que algú es sorpren que una persona d'Escòcia digui que és escocès en comptes de dir-se "britànic"? Si alguns castellans a Suècia encara fan escarafalls quan diem que som "catalans" o dels "Països Catalans" és perquè a l'Estat Espanyol hi ha una tradició d'uniformisme que massa gent ha arribat a trobar natural, però que altres països s'han estalviat. Si en èpoques modernes als governs

britànics hi hagués dominat el mateix esperit dictatorial de que hem estat víctimes els Països Catalans des de 1714, fins hi tot s'hauria prohibit dir "whisky escocès". Seria "whisky britànic".

Massa sovint els catalans ens prestem a que es desfiguri la nostra personalitat. Fa uns mesos vam veure per la televisió sueca una funció d'òpera celebrada l'estiu passat a Verona, Itàlia, en benefici dels afectats per la fam a l'Àfrica. Una de les cantants que hi va participar era galesa. Així ho va anunciar verbalment el comentador del programa i també es podia llegir en un text que va aparèixer a la pantalla. És molt natural que una galesa es doni a conèixer com a galesa i no necessàriament com a "britànica", dirà tothom. En canvi, a l'actuar en el programa els cantants catalans Josep Carreras i Joan Pons, es van anunciar com "José" Carreras i "Juan" Pons, i a més amb el difús concepte "espanyols", (Camões deia que els portuguesos també eren espanyols). "Espanyol", no ho hem d'oblidar, és un adjectiu que durant dos segles s'ha usat contra nosaltres - i encara ara en plena democràcia de vegades s'hi usa - com a argument per a prohibir-nos el dret a la nostra llengua i cultura.

R.B.

CORREU

Revistes i publicacions rebudes:

Diari AVUI, Barcelona
Butlletí d'Omni Cultural, núms. 70-72
Acció Cultural del País Valencià, butlletí intern, núms. 23-25
CIRIT, full informatiu de recerca i innovació tecnològica, núms. 1-9
Centre Cultural de Perpinyà, núm. 23 de la seva publicació
Som i serem, del Casal Català d'Amsterdam, núm. 34
Veü de l'exili català i republicà, núms. 27-28
El Llamp, núms. 36-44
Caliu, butlletí interior del Casal de Catalunya de París, núm. 66
Xipreret, núms. 67-70
SOM, núms. 67-68
Euskadi Information, núm. 45
Mai no morirem, núm. 108
Notícies de la Generalitat, núms. 9-12
La Veü d'Unió, núms. 151-154
Centre Dramàtic, de la Generalitat de Catalunya núm. 6
Nova Veü, núm. 150
Revista Orfeo Català, Mèxic, núms. 2-3, 2ª època
Lluita, núm. 41
Notícia Catalana, núm. 7
Com ensenyar català als adults, núm. 9
Seguem, núm. 14
Serveis Socials, núms. 7-8
Informació Plec, departament d'estudis catalans, Universitat de Perpinyà, núms. 1-4
Butlletí del Casal Català de Llenguadoc, núm. 153
Llengua i Cultura, antologia de textos de les Pitiüses
L'Esqueix, butlletí de "Casa Nostra" de Winterthur i Schaffhausen, març 1986
Zarzal, del Centro Español de Gotemburgo, núms. 1-2
El Socialista, núms. 392-398
L'Opinió
Carta de España, núms. 317-324
Espana, núms. 147-151
Boletín Cultural, núm. 49-50
Información Cultural, núms. 31-34
ABC semanal, gener, febrer, març 1986
La Región Internacional, núms. 10-26
Mundo Obrero, núms. 373-376
Invandrarkunskap i folkrörelserna
Information, från invandrarförvaltningen
Invandraren, núm. 3

Cartes i circulars:

Ens escriu Artur Quintana, professor de català a l'Alemanya Federal dient-nos "Em va fer gràcia el text aqueix vostre sobre el mobbing i l'he aprofitat per a l'examen de final de curs de la classe de principiants - del qual us passo un exemplar. El que sí que m'ha sorprès és que per a vosaltres pugui ésser notícia un afer tan tèrbol com el nomenament d'en Pere Gimferrer per a l'Academia de la Lengua Española."

Respecte a això últim ens cal dir que els articles del BUTLLETÍ reflexen les valoracions de la persona que els firma i es publiquen sempre que no estiguin en contradicció amb les finalitats de Les Quatre Barres. Amb inicials o sense firmar solament es publiquen l'Editorial i les Notícies culturals, que acostuma a redactar el cap de redacció.

De la Generalitat de Catalunya:

Sobre el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, dient-nos: "Un dels fets que contribuirà a donar un ressò ben singular a la convocatòria al II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA és el cant de la composició que acompanya un text del nostre Il·lustre escriptor i poeta J.V. Foix, escrit expressament per a enaltir la celebració del Congrés i per a perpetuar-ne emotivament el record.

La divulgació d'aquest poema musicat tindrà com a protagonistes diversos artistes catalans, amb veu internacional, com són Montserrat Caballé, Josep Carreras, Lluís Llach, Maria del Mar Bonet, J.M. Serrat, etc. Cal anotar, però, una dada que té significació especial: El dia 3 de maig, a les 8 del vespre, tots els mitjans de comunicació auditiu i audiovisuals dels Països Catalans emetran per llurs respectius centres emissors el Missatge Musical que recull l'esperit del Congrés amb lletra de J.V. Foix....

Pensem que el col·lectiu que integra el vostre Casal s'unirà il·lusionat, no ho dubtem gens, a aquesta iniciativa i us anunciem ja la tramesa per correu d'una cinta cassette, a fi i efecte que tingueu degut coneixement del que aquí us exposem...".

Omniun Cultural comunica que per tercera vegada consecutiva es duran a terme a la ciutat d'Huddersfield (Yorkshire, Gran Bretanya), cursos d'anglès destinats especialment a catalans.

El Casal de Catalunya de Buenos Aires ens comunica que amb motiu de la celebració del Centenari de la seva fundació (1886-1986) organitza un viatge especial en avió, Barcelona-Buenos Aires-Barcelona per tal d'assistir als actes oficials que es desenvoluparan a partir del dia 8 d'agost d'enguany.

Joan Atcher Bajona, Navarra, 31, Manresa, Bages, (Barcelona), es vol posar en contacte amb algun col·leccionista de segells.

Xavier Tudela ens envia còpies de diversos articles a la revista PRESENCIA sobre catalans a l'estranger.

La pintora Montserrat Benavent ens envia reproduccions d'olis seus i fullets d'exposicions en les que ella ha participat. Malauradament no tenim possibilitats de fer-li una exposició a Suècia.

Joaquim Millan i Alegret ens escriu demant-nos informació d'Escandinàvia. Sentim no poder-li donar l'ajut que ens demana, a part de mencionar que, pel que sabem no hi ha cap Casal català a Dinamarca.

Felicitations de Nadal i any nou de l'Agrupació Catalana de Pergamino, Argentina.

Circular de Casa Nostra de Winterthur i Schaffhausen

Informació de Casa Nostra de Ginebra

L'artista Soler-Jové ens envia una bonica col·lecció de postals i invitacions il·lustrades per ell.

Centre de Documentació i d'Animació Catalana, Perpinyà

PSOE, carta i fullet per la votació de la OTAN

Alfred-R. Junqué i Gassó

Ambaixada d'Espanya, sobre el referèndum de l'OTAN, sobre una conferència a Estocolm del filòsof Julián Marías.

de l'Agregaduria Laboral convocatòries de Premis de Viatges Culturals per Espanya i Certamen Nacional de Fotografia

Casa Nostra de Basilea: comunicació de canvi d'adreça

El nostre soci Rovira Vall de Vilaramó ens envia una còpia d'un article de Carme Carol

El Llamp, informació sobre la presentació del llibre "Catalans de fora" i anunci de reunió amb els subscriptors

Circular de Los Cronopios, Estocolm, amb activitats durant el mes de març

Kulturhuset, programa febrer i març 1986

ABF, informació conferències

Statens Kulturråd, nya direktiv till amatörgrupper

Ambaixada de Finlàndia

NOTICIES

AMB MOTIU del traspàs d'Olof Palme, Les Quatre Barres va enviar una carta de condol al Consell Directiu del partit socialdemòcrata. La carta, en suec, deia: "Els socis de l'associació cultural catalana als Països Nòrdics LES QUATRE BARRES hem quedat profundament afectats per l'assassinat d'Olof Palme. Volem expressar la nostra solidaritat amb tot el poble suec en la condemna d'aquest crim espantós.

En aquests moments de dol recordem especialment d'Olof Palme la seva tasca en favor del respecte dels drets humans, de l'enteniment entre els pobles i de la pau al món. Ell restarà com a exemple per a tothom qui lluita per l'assoliment d'aquestes aspiracions."

*

LA SESSIÓ DE VIDEOS CATALANS organitzada el 23 de febrer proppassat va ésser un èxit de concurrència, emplenant els nostres socis la sala que havíem reservat al Östermalms Föreningsråd. Els dos vídeos passats, "Crònica Catalana 1985" i "Sobre la dansa a Catalunya", ens els havia enviat gentilmente la Generalitat de Catalunya. El primer és un resum de notícies destacades de la vida catalana (Principat) durant l'any passat. Varem poder veure debats al Parlament, l'ascensió catalana al cim de l'Everest, la Diada, l'homenatge pòstum popular a Salvador Espriu, mort el mes de febrer, el recital de Lluís Llach al Camp Nou, etc.

L'altre vídeo, "Sobre la dansa a Catalunya" és una magnífica mostra d'una colla de balls populars, no solament de Catalunya (el títol és inexacte) sinó també del País Valencià i les illes. Per molts de nosaltres que vàrem arribar a Suècia en l'època del franquisme i no

se'ns havia oferit l'avinentesa de conèixer bé la cultura popular de la nostra terra aquest vídeo ha estat un important descobriment. Degut al seu valor pels interessats en la dansa a Suècia, hem deixat el vídeo a agrupacions de balls populars internacionals d'Estocolm.

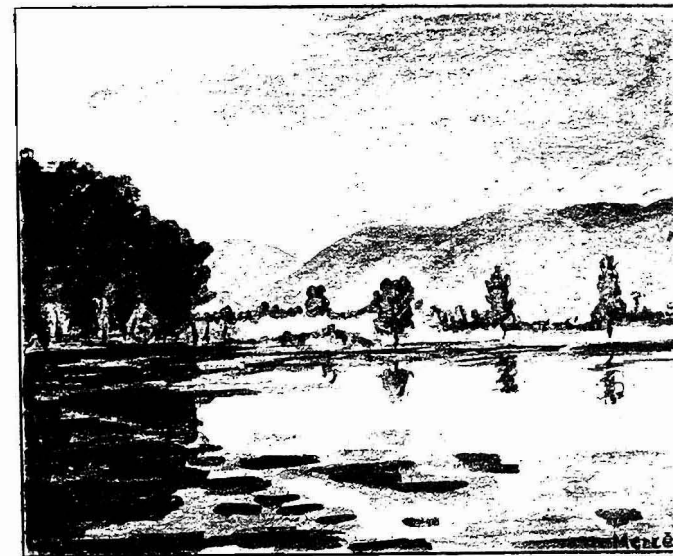
*

L'ALUMNA Lluna Guasp i Ventura, de Varmdö, ha iniciat classes de Llengua de la llar amb Maria Teresa Giménez, professora de català.

*

LA NOSTRA ASSOCIACIÓ JA ÉS ENTITAT CONGRESSISTA del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Com demanavem en la nostra circular del 11 de març, agraiem als socis que s'hagin fet congressistes que ens ho comuniquin. Pel que sabem, al tancar-se la redacció d'aquest número del BUTLLETÍ s'havien fet congressistes Maria Rosa Domènech i Ramon Bohigas.

R. BOHIGAS

NYHETER

MED ANLEDNING av Olof Palmes död, skickade Les Quatre Barres ett kondoleansbrev till den socialdemokratiska partistyrelsen. Texten lydde: "Medlemmarna i den katalanska kulturföreningen LES QUATRE BARRES är djupt berörda av mordet på Olof Palme. Vi vill uttrycka vår samhörighet med hela det svenska folket i fördömandet av denna fruktansvärda illgärning.

I denna stund av sorg minns vi särskilt Olof Palmes engagemang för mänskliga rättigheter, för samförstånd mellan folken och för fred i världen. Han kommer att förbli ett föredöme för alla människor som kämpar för dessa värden."

*

R. BOHIGAS

KULTURELLA NYHETER FRÅN DE KATALANSKA LÄNDERNA

Allmänt

ÖVER TJUGO PROFESSORER och lärare från olika tyska universitet har redan bekräftat att de kommer att delta i den andra internationella kongressen om det katalanska språket, som äger rum i olika städer i de Katalanska Länderna i Spanien och Frankrike, i Andorra och Alghero på Sardinien från den 30 april till den 11 maj. Deltagarna som har anmält sig kommer från universiteten i Coburg, Frankfurt, Berlin, Münster, Regensburg, Mainz, Augsburg, Köln, Wiesbaden, Bonn, Holstein-Heftrich, Bielefeld och Göttingen.

Intresset i Tyskland för det katalanska språket har ökat starkt under de senaste tio åren. Antalet doktorsavhandlingar och uppsatser om katalanska ämnen på landets universitet uppgick under denna period till 66 stycken. Problemet är dock bristen på lärare i katalanska. Av denna anledning har flera tyska professorer i romansk filologi vänt sig till det spanska utrikesministeriet och bett att det skulle sponsra och finansiera sex lektorat i katalanska språket på några tyska universitet. För att få det bästa utnyttjandet av undervisningen skulle varje lektor delas mellan två universitet med goda reseförbindelser emellan. Lektorerna skulle också kunna undervisa katalanska barn bosatta i Tyskland. I landet finns tillräckligt många spanska lektorer men universitetet saknar ofta resurser för att täcka behoven av lärare i katalanska.

*

Böcker

EN NY SPANSK-KATALANSK ORDBOK kom ut i höstas i Barcelona på förlaget Diccionaris Enciclopèdia Catalana (DEC).

Det finns redan flera kastilianska(spanska)-katalanska ordböcker i bokhandeln i de Katalanska Länderna (Alber-tí, Moll, Miracle, Arimany, alla dessa även med en katalansk-kastiliansk del), men den nu utgivna innehåller dessutom talspråks- och idiomatiska uttryck och med sina 1300 sidor överträffar den alla andra i omfattningen.

*Omslaget till den nya
Spansk-katalanska ordboken.*

Diccionaris Enciclopèdia Catalana gav i höstas också ut en RYSK-KATALANSK och en PORTUGISISK-KATALANSK ordbok. Den sista är, enligt experterna, ett av de bästa portugisiska lexikon som har kommit ut på iberiska halvön.

*

Radio och TV

I TÄVLAN med TV-kanaler från hela världen fick i höstas den katalanska TV-stationen (TV3) Sevilla-priset för bästa dagliga nyhetsprogram. Den internationella juryn som utdelade utmärkelsen var nästan enhällig i sin bedömning. TV3s nyhetsprogram (Telenotícies) utmärkte sig, enligt juryn, för sin kvalitet, rytm och innovationsrikedom.

Priset togs emot med stor tillfredställelse inom TV3 eftersom man under de två åren då kanalen har funnits, har gjort en stor satsning för att erbjuda bra nyhetsprogram och undvika att skaffa sig en ställning som lokal- eller landsorts-TV. Sevilla-priset bekräftar också resultatet av en undersökning bland TV-tittarna i Katalonien. 60% av dem föredrar TV3 framför den spanska rikstelevisionen (TVE). Sakligheten i TV3 nyhetsförmedling är en ofta angiven anledning till uppskattning. Däremot har TVE ofta fått kritik ofta för partiskhet av TV-tittarna och oppositionspartierna i hela landet, som menar att kanalen är helt underställd det regerande socialistpartiets diktat.

Sedan starten för drygt två år sedan har den katalanska televisionens ekonomiska utveckling också varit mycket tillfredställande. 1984, det första året med reguljära sändningar, omfattade stödet från den katalanska autonoma regeringen 69% av budgeten. Med den stadiga ökningen av reklaminkomsterna som man har fått kommer stödet från La Generalitat att vara endast 26% under 1986.

Det finns dock fortfarande en del olösta problem bl a det tekniska samarbetet med det statliga TV-bolaget, som har varit dåligt från början. Svårigheterna beror delvis på att TVE ser en konkurrent i TV3, men också på inställningen till det nu i något mån självstyrande Katalonien, med en TV-kanal på det egna språket som rubbar en 200-årig centralism. Bland de olösta frågorna finns t ex överföringen av bilder. TV3 får använda TV-transmissionsnät från hela världen men inte det spanska, som kontrolleras av TVE. Således skickas bilderna som TV3 tar t ex i Madrid till studion i Barcelona med flyg, vilket förorsakar förseningar. Däremot kan bilderna från t ex Tokyo tas emot direkt.

TV-länkarna är en annan anledning till konflikter, då den madridkontrollerade spanska televisionen har förhalat en lösning sedan TV3s start. Även om det finns en

lag som säger att staten skall förse de autonoma regionerna i Spanien med den tekniska infrastrukturen till ett nät för sändningen av en tredje kanal (TV3), har lagen aldrig tillämpats. TV3 har inte kunnat utnyttja TVEs länkmaster i Katalonien och de har alltså varit tvungna att bygga sina egna, ofta bredvid länkarna från TVE. Det finns fall då det inte ens har gått att få elförsörjningen från spansk TVs länk, eftersom TVE inte har gett sitt medgivande till att dra några få meter kabel och montera en mätare.

Som jämförelse kan nämnas att Radio Liberty och Radio Free Europa sedan 26 år tillbaka finns stationerade i Spanien. De ägs av USA och sänder nordamerikansk politisk propaganda på 21 språk, men inte ens nu, med socialistpartiet vid makten, har de sett sin verksamhet beskuren eller ifrågasatt av den spanska regeringen.

*

Teater och opera

ARNOLD SCHÖNBERGS opera "Moses und Aron" öppnade El Liceus operasäsong i Barcelona 1985-86. Detta verk skrev Schönberg till stor del i Barcelona 1931-32 då han vistades i den katalanska huvudstaden. Uppförandet lockade många kulturpersonligheter till operahuset, även Schönbergs dotter, född i Barcelona och döpt till det katalanska namnet Núria. Schönberg kom till Barcelona på flykt undan den tilltagande nazismen i Tyskland efter en inbjudan från den katalanske tonsättaren Robert Gerhard, hans vän och elev. Sedan flyttade han till Los Angeles. Med sig hade han starka intryck av Barcelonas jugendarkitektur och där lät han bygga ett hus likadant som den jugendvilla där han hade bott i Barcelona, ritad av arkitekten Salvador Valeri.

Operasången på El Liceu i Barcelona sträcker sig 1985-86 från november till slutet av april. Tolv operor har uppförts; bl a Boris Godunov, Andrea Chénier, Manon och Lohengrin, förutom Schönbergs Moses und Aron. Sedan

följer balettuppsättningar och ytterligare några operaföreställningar utanför programmet, bland dem uruppförandet av operan "Edip i Iocasta", av den katalanske tonsättaren Josep Soler. Den är hans sjätte musikdramatiska verk.

Självporträtt av Schönberg, från ungefär den tiden han var bosatt i Barcelona. Hans likhet med den katalanske violoncellisten Pau Casals är påtaglig.

Konst

KONSTENS UTVECKLING i Barcelona från 1888 - då en internationell mässa arrangerades i staden - till inbördeskrigets början 1936 visades i en utställning i London mellan 14 november 1985 och den 23 februari 1986. Med rubriken "Homage to Barcelona" samlades i Hayward Gallery över trehundra verk från katalanska museer och privatsamlingar. Jugendarkitekten Antoni Gaudí och målarna Picasso, Miró och Dalí ägnades särskilt uppmärksamhet men utställningen innehöll också betydelsefulla verk av målarna Casas, Rusiñol och Nonell, av bildhuggarna González, Gargallo, Llimona och Clarà och även

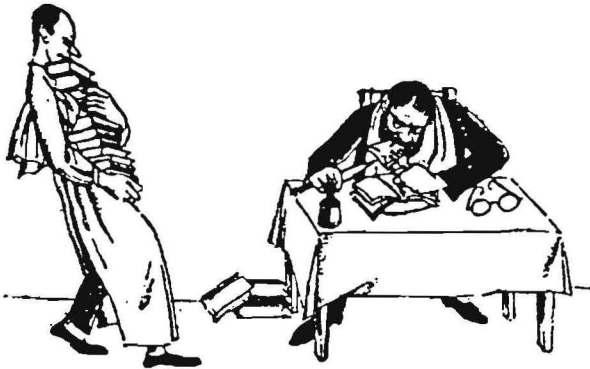
av icke katalanska konstnärer som liksom Picasso, varit bosatta i staden. Man visade också bilder av byggnader ritade av jugendarkitekterna Domènech i Muntaner, Jujol, Puig i Cadafalch, och av rationalisten J. L. Sert.

I samband med utställningen anordnades en parallellvisning av tavlor av den uruguayansk-katalanske målaren Torres-Garcia och föredrag hölls om målarna Picasso, Miró och Dalí, och om jugend- och senjugendarkitektur. Dessutom gavs konserter med katalansk musik och det fanns utrymme även för andra kulturella aktiviteter.

90.000 personer har besökt utställningen. Konstverken valdes ut av den amerikanska specialisten på katalansk konst Marilyn McCully och katalanska experter. Utställningen kommer också att visas i Barcelona under våren 1986.

*

R.B.

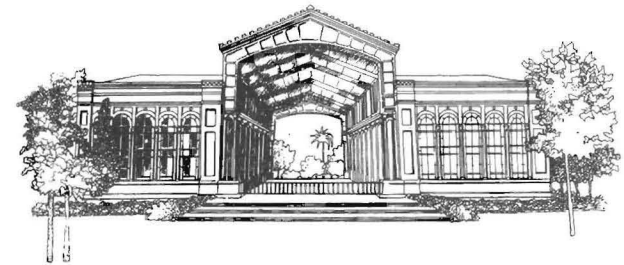

LLIBRES

"APUNTS D'HISTÒRIA DE LA RENAIXENÇA", d'Oriol Pi de Cabanyes. Edicions del Mall, sèrie assaig, 242 pàgines

L'any 1833 Bonaventura Carles Aribau publicava a la revista "El Vapor" l'"Oda a la Pàtria", la poesia que marca la renaixença literària catalana al Principat. Què va passar després? A quins altres països catalans es va despertar la preocupació nacional i per la llengua i quins escriptors van posar-se a conrear-la literàriament? Vet-ací, doncs, el que explica aquest llibre, que passa revista als més importants escriptors i polítics que van contribuir a la restauració literària del català i al nostre re-desvetllament nacional. L'obra menciona els antecedents i persones que ja a finals del segle XVIII i principis del XIX van gestar aquesta renaixença. L'autor examina principalment el període entre 1833 i 1898, una època poc coneguda per molts de nosaltres però de gran importància en la configuració de la nostra personalitat actual./RAMON BOHIGAS.

ARTISTES CATALANS: MERCE FABREGAT I FAURE

Viatge a l'Índia

Amant de l'art des de l'infància. Set anys a Llotja i tres de Natural - figura i paisatge. El conviure amb artistes, pintors, i estar casada amb un d'ells ha fet de la meva vida una raó imprescindible de viure l'art intensament i veure'l en totes les coses.

...I mirant així he vist meravelles durant el meu viatge a l'Índia i Nepal. Des de Bombay a Delhi, passant per ciutats com Aurangabad, Elloca i Ajanta amb les seves coves del segle II i I abans de J.C., Jaipur, la ciutat rosa, Agra, on hi ha el monument funerari anomenat Taj-Mahal, fet de marbre blanc - no hi ha paraules per a descriure'l - Khajuraho on hi ha els temples Shi-Karas amb escultures representant escenes eròtiques del tantrisme, Benares o Baranasi, situada tota ella cara llevant, banyada pel riu Ganges. El Ganges és un dels rius sagrats, així que apunta el dia les seves voreres s'omplen d'hindús plens de devoció religiosa a banyar-se en les seves aigües per purificar-se, sobre tot la gent vella i malalta. No se'n van gaire lluny, doncs si moren a la seva riba i són mullats en les aigües del riu i cremats després, superen el cicle de la reencarnació i disfruten per sempre més les benaurances del Nirvana. Benares és pels hindús com la Meca pels musulmans i Terra Santa pels cristians. És una ciutat tan misteriosa com atractiva, perquè tot hi és més accentuat, l'intensitat de la claror, l'ambient saturat d'innombrables olors, les religions i els mites, el viure d'un poble ric espiritualment, sense preocupar-se dels avantatges que la modernitat comporta, continuant el seu viure gairebé igual que fa quatre mil anys, tenint una cultura pròpia i rica en tradicions.

L'Índia és apassionant pels ulls d'un artista, per les seves immenses panoràmiques, la majestat de la seva arquitectura, l'intensitat de la llum del sol, el color virolat dels saharis de les dones i noies, i més encara, les meravelloses aus d'un plomatge variat i intens que adornen els arbres i els temples de les ciutats.

Així és com vaig veure i sentir l'Índia.

VIATGE A MADEIRA

Aina - Avui he rebut una carta d'un amic que viu a Suècia. La vols escoltar?

Bep - I per què no?

Aina - Diu així:

"Funchal, febrer de 1986

Benvolguda Aina:

Enguany hauria vingut a passar una setmana a Mallorca, com abans feia que durant tot l'any teníem charters. Actualment els charters van a Mallorca de l'abril a l'octubre.

Ara les agències de viatges promocionen llocs nous que encara estan sense explotar.

Per això, per un preu molt econòmic en lloc de venir a Mallorca he vingut a l'illa portuguesa de Madeira, al bell mig de l'Atlàntic. Sembla que Déu quan va crear Madeira recreà el Paradís. És una illa un poc més gran que Menorca, té 57 quilòmetres de llarg i 22 d'ample. Com que el puig més alt, el Pico Ruivo és de 1861 metres d'altitud, l'aspecte de l'illa és d'una immensa balena verda. De les roques volcàniques brolla aigua per tot arreu formant salts impressionants que sovint es precipiten directament a la mar.

Quan els portuguesos hi arribaren per primera vegada en el segle XV es trobaren amb una illa coberta de vegetació, li calaren foc i hi tornaren al cap de set anys, les cendres i la terra formaren un sòl adobat on hi plantaren vinya, en sortí un vi dolç que és pur nèctar. (Just ara en tenc una copa davant).

Aquí l'aire és incontaminat, l'aigua neta i abundosa, la terra generosa que dóna fins i tot quatre collites de patates en un any. L'home ha construït marjades (que es diuen "cercas") que s'enfilen per la muntanya, allà s'hi fan tota casta de fruites: l'ananàs, les peres avocades, les anones, el maracujà... Els productes de la mar no són tampoc gens despreciables.

I el clima... No baixa mai dels 15 graus. Pensa que fa uns dies era a 20 graus sota zero a Estocolm.

No és estrany que amb aquestes condicions Madeira estigui densament poblada: 280.000 habitants dels quals cent mil viuen a la bella i elegant Funchal.

Aquests habitants s'han repartit l'illa i es diria que cadascú té una caseta amb un tros de terra. Sembla que han esbrufat les casetes damunt el paisatge i això ha fet dels habitants un poble de bastaixos, tot s'ha de transportar per costes i caminois fins a arribar a la terrassa que circumda l'habitatge. Ahir vaig veure per un viarany un home carregat amb un sofà, i es comprèn, l'única manera d'arribar al cim són les pròpies cames.

Els madeiresos han viscut durant segles sense guerra i sense traumes civils, i és per això, tal vegada que tenen un aire reposat i amable, com si res no pogués torbar el ritme de l'illa.

Les dones encara fan bugada, els fillets juguen a cèrcol i a la baldufa, les polides esglésies estan sempre obertes perquè encara no es coneix això de la perillositat ciutadana. El jovent se'l veu net i correcte ben lluny de les estridències punk.

En una paraula. M'estic enamorant de Madeira, però no em puc llevar del cap de com serà aquesta illa d'aquí a vint anys.

I ben cordialment, etc., etc."

Què et pareix?

Bep - Jo sí que sé com acabarà Madeira si els madeiresos són ignorants i crics i es deixen prendre la gallina dels ous d'or per quatre escudos. Es quedaran amb una illa plena de problemes socials i llavors les agències turístiques es dedicaran a trobar altres paradisos.

RAMON CAVALLER
Text i il.lustració

BÖRJAN TILL EN SPRÅKLIG NORMALISERING I KATALONIEN

En av de första åtgärderna som fascisterna vidtog mot befolkningen när de ockuperade Katalonien 1939 vid slutet av det spanska inbördeskriget, var att förbjuda det katalanska språket och tvinga folket att använda spanska.

De förbjöd användningen av katalanska i alla offentliga sammanhang, inom förvaltningen, i undervisningen och i massmedia. Likaså förbjöds telefonsamtal och privata brev på katalanska.

Vid de systematiska arresteringar av antifascister och katalanska patrioter som omedelbart följde ockupationen förbjöds till och med de dödsdömda att tala katalanska med sina släktingar vid den sista träffen. De skulle tala "imperiets språk" som fascisterna kallade kastilianskan (spanskan), trots att många av de dödsdömda bara kunde katalanska.

Förbudet mot att använda det egna språket i privata brev och telefonsamtal upphävdes efter en tid, men det öppna förtrycket mot det katalanska språket och kulturen kvarstod till diktatorn Francos död 1975.

Efter 1975 restes i Katalonien kravet på att självstyret som man hade före fascisternas maktövertagande 1939 skulle återinföras. Under den korta tiden 1932-1939, mellan Franco och en tidigare diktatur, hade man i Katalonien fått en lag ("l'Estatut d'Autonomia") som garanterade ett visst självstyre och gav katalanskan en ställning som det officiella språket i regionen, jämsides med spanskan. "L'Estatut" betydde i viss mån en

återupprättelse av självstyret som omintetgjordes efter tronföljdskriget 1702-1714.

La Generalitat

I juni 1977, efter nästan 40 års diktatur, ägde det första demokratiska valet rum i Spanien. I september samma år återupprättades provisoriskt La Generalitat, den autonoma regeringen i Katalonien. Ratificeringen i december 1978 av den nya demokratiska grundlagen i Spanien - som garanterade respekt för och fritt bruk av alla språk som talas i de regioner som bildar den spanska staten - innebar ett erkännande av att de katalanska Ländernas språk inte var spanskan utan katalanskan.

I januari 1980 trädde "L'Estatut d'Autonomia" åter i kraft i Katalonien med ungefär samma innebörd som den som Franco hade avskaffat 1939 och som bl a förkunnar att "katalanskan är Kataloniens eget språk". Liknande lagar trädde i kraft i de andra katalansktalande regionerna i Spanien.

Ett språkpolitiskt program

Den autonoma regeringen i Katalonien var den första i de katalanska Länderna som förberedde ett program för att åter normalisera användningen av katalanskan i massmedia och i officiella sammanhang där språket hade varit förbjudet under diktaturen. Programmet för att återupprätta katalanskan ledde till en lag som godkändes av det katalanska parlamentet den 6 april 1983.

Förberedelserna för programmet startade i juni 1980 med ett möte sammankallat av presidenten i La Generalitat, där man bjöd in framstående sociolingvister, jurister,

författare, representanter från de viktigaste politiska partierna och utomstående experter. Man hade skickat dem en rad handlingar från flerspråkiga länder: "Det franska språkets lag" från Québec i Canada, paragraferna om språket i de belgiska och schweiziska grundlagarna och det italienska dokumentet för detta lands tysktalande

Flickan Norma valdes som symbol för en kampanj för språket anordnad av La Generalitat 1980. Syftet var att göra alla katalaner medvetna om rätten att använda sitt eget språk i alla sammanhang och att hjälpa icke katalaner att komma igång med att tala katalanska.

område, "Användning av det tyska språket". Bland bakgrundsmaterialet fanns också ett förslag utarbetat av Europarådets kulturkommitté och uppsatsen "Notes sobre la llengua de Catalunya" (Anteckningar om Kataloniens språk) av J. M. Vilaseca.

Med tanke på att självstyret nu var mycket mera begränsat än före 1714 - då Katalonien och de andra katalanskspråkiga länderna i Spanien var ungefär som

egna stater med egna mynt, skatteindrivning, armé, mm, och bara i utrikespolitiska sammanhang var beroende av centralstaten - måste det språkpolitiska programmet som

Normaliseringen varade till våren 1982. I den ingick klistermärken, filmer, ballonger, affischer, radioannonser, TV-reklam (med medverkan av clownen Charlie Rivel) och även tecknade serier som den här ovan.

La Generalitat kunde anta anpassas till den spanska grundlagen och till "L'Estatut". I båda dokumenten förklaras att katalanskan och kastilianskan är officiella språk i Katalonien, men inte av samma anledning: katalanskan för att det är Kataloniens språk och kastilianskan för att det är hela statens.

Språksituationen i Katalonien under de senaste åren

Språkmässigt är läget i Katalonien mycket brokigt. Befolkningen består idag av till nästan lika delar infödda och kastiliansktalande invandrare, mycket ojämnt fördelade i landet, på så sätt att medan de ursprungliga katalanerna är i majoritet i många områden, är deras andel liten i industriområdet runt Barcelona.

Gubben i skämtserien svarar flickan Norma att detta är den första kampanj för normalisering av katalanskan som han har upplevt. Alla andra tidigare hade varit för "avnormalisering".

De icke katalanskspråkiga i Katalonien är kastiliansktalande invandrare eller katalaner (ytterst få) som har antagit kastilianskan som normalt umgängesspråk. Bland de katalanskspråkiga är fortfarande ett flertal så att säga halv-språkiga, dvs inom familjen talar de bara katalanska och därför uttrycker de sig bäst på detta språk när det gäller sådant man pratar om hemma, men beroende på det tidigare rådande förbudet mot katalan-

skundervisning i skolorna är det endast på spanska de kan uttrycka sig skriftligt och röra sig ledigt i kultursammanhang.

I många kommuner startade man egna kampanjer för språket. Bilden är från en broschyr utgiven av kommunfullmäktige i staden Girona. Avsikten med bilden var att förmå alla affärsinnehavare att åter skylta på katalanska, vilket blev förbjudet 1939 då fascisterna tvingade dem att använda uteslutande skyltar på spanska. I bilden står det "katalanskan, allas uppgift".

Förtrycket mot språket under diktaturen försvårade också inläringen av katalanska bland de invandrade kastilianskspråkiga, eftersom det inte var tillåtet att anordna kurser i språket. Detta missgynnade dem i viss mån. Visserligen slapp de lära sig ett nytt språk och kunde dessutom under Francodiktaturen kräva att katalanerna skulle tala kastilianska med dem. Men särskilt

bland invandrare med låg utbildning, har detta skapat en social segregering som har försvårat deras möjligheter att komma upp sig i det katalanska samhället, där befolkningen står något över medelnivån i Spanien beträffande utbildnings- och levnadsnivån.

Alla förbud mot språket under flera generationer har lett till att de flesta katalaner tycker att det är obehagligt att svara på katalanska om någon i Katalonien ställer en fråga på spanska. Dessutom har katalanen tvingats acceptera att man besvarar hans fråga på kastilianska och att föra samtal på spanska med personer som har bott hela sitt liv i Katalonien.

Å andra sidan finns det också många spankstalande som skulle kunna börja tala katalanska, men inte vågar för att de "talar katalanska dåligt", medan många katalaner från landsbygden gör stora ansträngningar för att tala spanska, även om de vet att de knappast klarar det.

Det finns fortfarande folk - invandrare och infödda - som tycker att det inte är värt att läsa katalanska för att det "inte duger till någonting" eftersom "det går lika bra med spanska".

Det finns naturligtvis också de - även om de är få - som har en omedgörlig inställning till att tala eller vilja förstå det ena eller det andra språket.

Riktlinjerna för ett språkpolitisk program

Med ett sådant utgångsläge 1980 är det klart att normaliseringen av katalanskans användning inte skulle vara en lätt uppgift, och inte heller skulle vara möjlig om det inte fanns en samlad vilja att genomföra den.

Dessa omständigheter gjorde att den ansvariga för

språkpolitiken i La Generalitat, Aina Moll, uppmanade alla katalaner 1980 att ta på sig normaliseringsuppgiften med följande principer som grund:

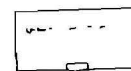
- Katalanerna har rätten och även den ofrånkomliga skyldigheten att bevara det språkliga och kulturella arvet från sina förfäder och förmedla det till kommande generationer.
- Det är inte möjligt att vara katalan och förkasta Kataloniens språk.
- Att acceptera detta innebär inte på något sätt ett avvisande av andra människors språk. Alla människor i Katalonien har rätt att fullt utveckla sitt eget språk, och att förmedla det till sina barn. Denna rätt är inte oförenlig med skyldigheten att kunna Kataloniens eget språk och att använda det i det sociala umgänget.

Om ovannämnda principer skulle godtas och tillämpas av det katalanska folket i dess helhet, skulle normaliseringen vara möjlig och kunna fortskrida i en snabb takt, eftersom ett godkännande och tillämpning skulle undanröja konfrontationer av språkliga skäl.

Samtidigt som normaliseringsprogrammet annonserades, startade La Generalitat en handlingsplan med följande mål:

- Göra befolkningen medveten om behovet av en normalisering
- Snabbt återkatalanisera snabbt Katalonien, t ex genom att bredda undervisningen i och på katalanska.
- Främja användningen av katalanska i massmedia.
- Till övriga Spanien sprida till övriga Spanien fakta om Katalonien och behovet av en normalisering, eftersom denna inte skulle vara möjlig om inte också

ER ESTUDI

pissarra

taula

cagira

libre

caier

creion

goma

cartèra

plumièr

aguda creions

Ja vau entà estudi! Ja comenci a léger e escriuer! Lèu saberè fôrça causes!

Quan entri, me'n vau entath mèn lòc, me sègui ena mia cagira e meti era cartèra ena taula, daurisqui eth caier e agarri eth creion.

Hèsqui eth trabalh que me manen, tanlèu ei escriuer o pintar com léger o condar.

È fôrça amics e companhs que mos sabem estimar e divertir.

VOCABULARI

Creion Sinònims: làpitz.

Agudacreions Sinònims: agudalàpitz, puntalàpitz.

Estudi "escola/escuela" Sinònims: escòla.

QÜESTIONS

- Que hès en estudi?
- Que pòrtes entà estudi?
- Quan gesses, a què te divertisses?
- Ditz eth nòm des amics qu'as.

Sida i en läsebok för barn i aranesiska utgiven av La Generalitat i Katalonien. Lagen om normaliseringen av det katalanska språkets användning skyddar också aranesiskan, en dialekt av occitanskan som talas i dalen Vall d'Aran (620 km², 5.500 inv.) i Pyrinéerna.

det övriga Spanien stödde den. Vissa beslut skulle för övrigt fattas på statlig nivå, t ex att alla lärare som undervisar i Katalonien måste ha goda kunskaper i katalanska.

Programmet formades till ett lagförslag och diskuterades grundligt i det katalanska parlamentet. Efter två års förberedelser, antogs lagen enhälligt den 6 april 1983. Nu skulle inga officiella handlingar kunna avvisas i Katalonien för att de var författade på katalanska. Alla ortnamn skulle återfå sin ursprungliga katalanska form och katalanskan skulle undervisas i alla skolor.

Lagen skyddar även aranesiskan, en variant av occitanska, som talas i Arandalen i Pyrinéerna. Även där är befolkningens språk inte längre officiellt bannlyst.

RAMON BOHIGAS

CONVERSES BALEARIQUES

Bep - Saps que les agències de viatges sueques han començat a llançar al mercat l'illa de Menorca?

Aina - I com vols que ho sàpiga?

Bep - Només t'ho dic perquè fins fa poc a Escandinàvia coneixien tan sols Mallorca i Eivissa, però ara se n'han cansat un poc i la qüestió és per a ells anar a fer negoci a una altra banda.

Aina - Jo em creia que els menorquins eren més patriotes i s'estimaven més la pròpia llengua i la pròpia terra que els mallorquins i que no es deixarien robar mai l'illa.

Bep - Segurament hauràs sentit contar aquella història on Déu i el dimoni van voler fer cadascun una illa?

Aina - No, no la sé.

Bep - Primer va anar Déu i va tirar al mig de la mar un tros de terra amb les muntanyes que la protegessin dels embats i de les ventades. L'encatifà d'herba i la plantà d'amel.lers i oliveres, a la muntanya hi sembrà el bosc i a les valls el taronger. A la plana posà aigua dolça a uns pams de la superfície i les collites hi serien esplèndides. I aquella illa preciosa i bella fou Mallorca.

Aina - Així m'agrada.

Bep - Després, seguidament, el dimoni agafà amb les

seves urpes un tros de roca i la tirà amb fúria a dins la mar. En aquella roca no hi creixia res i les tramuntanades que fiblaven a l'hivern assecaven l'herba i doblegaven els pocs arbres cap el sud. I tot era pedra, roca i penyal. Vet aquí Menorca.

Aina - Així és la vida.

Bep - Sí, però després Déu feu els menorquins i el dimoni va fer els mallorquins.

RAMON CAVALLER

RETALLS

AVUI, divendres/dissabte, 28/29 de març del 1986

Primer any del St. Jordi's Day a l'Extrem Orient

Milions de japonesos celebraran la diada amb roses i llibres

Tokyo. — La diada de Sant Jordi catalanitzarà el Japó el 23 d'abril vinent. Tretze mil llibreries i vuit mil botigues de flors han preparat una campanya per a vendre, com a Catalunya, llibres i roses per als enamorats. Es repartiran entre els compradors quinze milions de tiquets per a una rifa de cent cinquanta viatges a Catalunya.

La celebració del que al Japó ha començat a anomenar-se St. Jordi's Day és promoguda per l'Associació d'Amistat Catalunya-Japó, que es constituï la primavera passada. S'han editat dos milions d'opuscles sobre la diada catalana, sis milions de programes d'actes per a aquell dia, un milió de xapes metàl·liques per a posar-se al vestit i un milió de calendaris de butxaca, a més de dos-cents mil cartells amb dos dissenys diferents.

Molt més nou que «I Love You»

Per a embolicar els llibres que es vendran al Japó la diada de Sant Jordi s'han imprès uns fulls de paper amb la silueta de les torres gaudinianes de la Sagrada Família i la d'un llibre amb la rosa a sobre. Tres mil roses seran enviades des de Catalunya al Japó per a ser regalades o rifades entre els compradors de llibres. D'altres activitats folklòriques i culturals inundaran el Japó d'aïres catalans aquell dia: exposicions, concerts, desfilades de gegants i capgrossos.

La frase que servirà d'eslògan de la diada del llibre i la rosa és «Molt més nou que «I Love You»», però en japonès i anglès. S'hi afegeix l'aclariment «Missatge d'amor des de Catalunya. 23 d'abril, diada de Sant Jordi».

A les set ciutats més importants del Japó, on viuen en total divuit milions de persones, es faran actes de la diada i hi haurà parades de llibres als carrers. Mentrestant, el grup

lona, encarregat d'anar coordinant l'organització de les activitats previstes amb les que es facin a Catalunya. La Generalitat, per la seva banda, enviarà un representant al Japó la setmana de Sant Jordi. Serà qui inaugurarà les parades, exposicions i activitats relacionades amb el St. Jordi's Day. Hom

Un dels cartells que anuncien el St. Jordi's Day al Japó té les torres gaudinianes de la Sagrada Família com a referència catalana

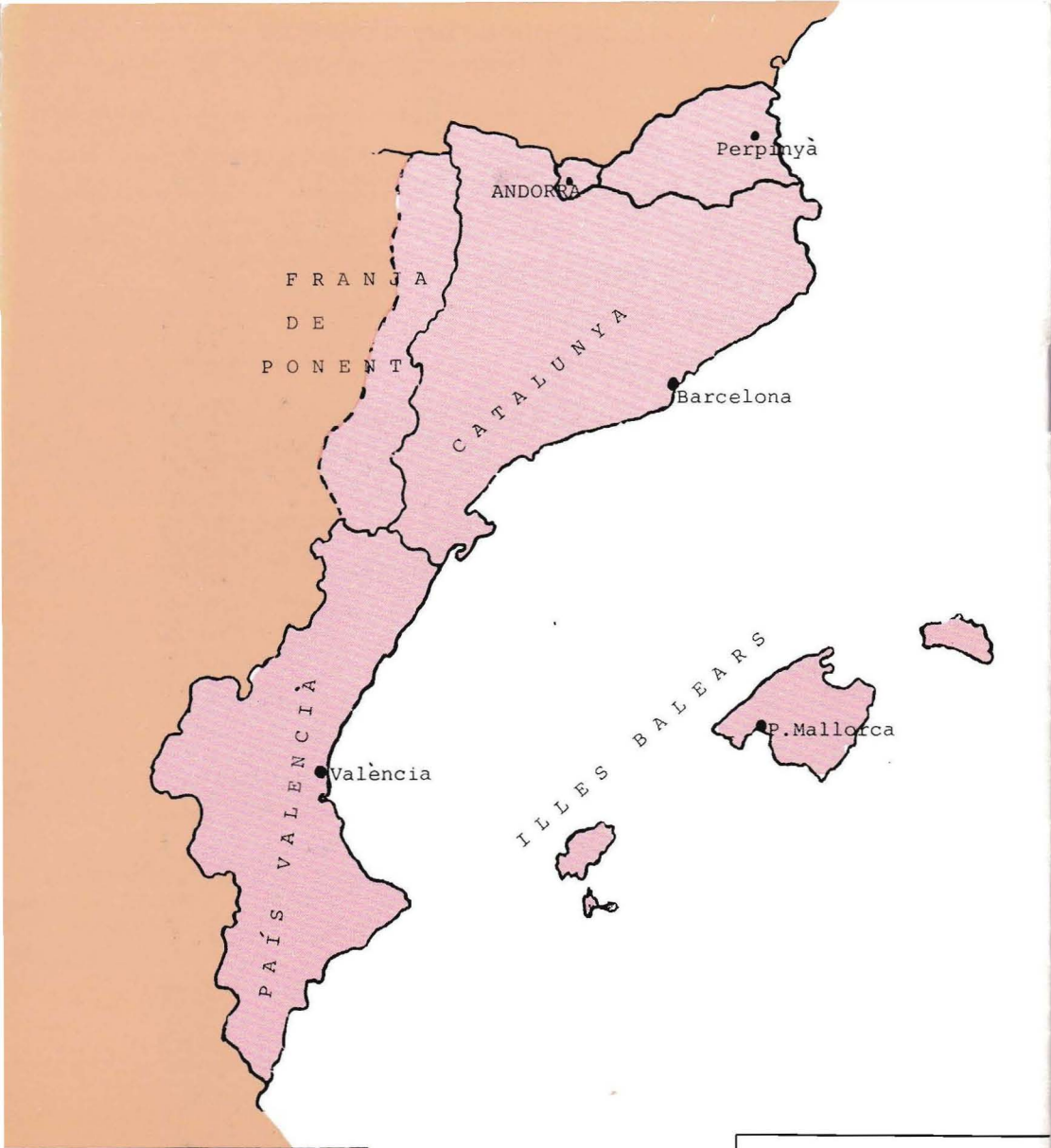
de canço que té més èxit al Japó i que es diu Tulip ha enregistrat una canço sobre el St. Jordi's Day. Aquest disc es posarà a la venda el mes d'abril i se sentirà per megafonia al carrer quan es venguin els llibres i les roses.

Les parades de llibres seran guarnides amb banderes quadribarrades i els paquets de llibres es lligaran amb cintes dels mateixos colors. Les roses, amb una espiga de blat, també aniran amb la llaçada tradicional de Catalunya.

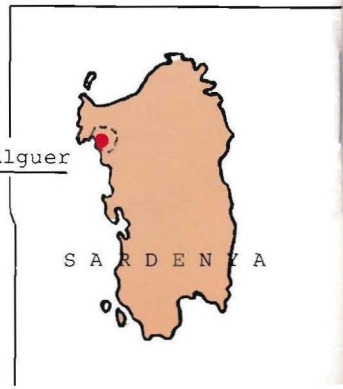
El comitè promotor de la diada catalana al Japó ha enviat un representant a Barce-

creu que la diada s'anirà celebrant cada any al Japó si la d'enguany té l'èxit que es preveu.

La celebració de la diada té el patrocini de l'associació d'editorials del Japó, la federació de revistes d'aquell país, l'associació de llibreters i la d'intermediaris de premsa, així com del comitè japonès de promoció de la literatura. Hi donen suport, a més de la Generalitat, diversos ministeris espanyols i japonesos.

PAÏSOS CATALANS
KATALANSKA LÄNDER

L'Alguer

SARDENYA